

# SPIS TREŚCI

|                                                                                      |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>SPIS TABEL</b> .....                                                              | 12 |
| <b>SPIS MAP</b> .....                                                                | 14 |
| <b>PRZEDMOWA</b> .....                                                               | 15 |
| <b>PODZIĘKOWANIA</b> .....                                                           | 17 |
| <b>SŁOWNIK SKRÓTÓW ORAZ TERMINÓW<br/>Z DZIEDZINY WOJSKOWOŚCI I OBCOJĘZYCZNYCH</b> .. | 18 |
| <b>ROZDZIAŁ I</b>                                                                    |    |
| <b>WSTĘP: DLACZEGO NADAL ZAPRZĄTAĆ SOBIE GŁOWĘ<br/>I WOJNĄ ŚWIATOWĄ?</b> .....       | 23 |
| Niemieckie ofensywy 1918 roku jako model .....                                       | 27 |
| Zakres i metody badawcze .....                                                       | 29 |
| Źródła pierwotne .....                                                               | 30 |
| Ograniczenia badawcze i zagrożenia .....                                             | 33 |
| <b>ROZDZIAŁ II</b>                                                                   |    |
| <b>SZTUKA OPERACYJNA</b> .....                                                       | 35 |
| Ogniwo między taktyką a strategią .....                                              | 36 |
| Ewolucja pojęcia sztuki operacyjnej .....                                            | 40 |
| XIX-wieczna myśl militarna .....                                                     | 40 |
| Radziecka teoria głębokich operacji .....                                            | 45 |
| <i>Blitzkrieg</i> .....                                                              | 47 |
| Bitwa powietrzno-lądowa .....                                                        | 48 |
| Niemiecka sztuka operacyjna .....                                                    | 49 |
| Moltke Starszy .....                                                                 | 51 |
| Schlieffen i bitwa na wyniszczenie .....                                             | 52 |
| Ludendorff i I wojna światowa .....                                                  | 55 |

|                                                                    |            |
|--------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Schemat sztuki operacyjnej</b> .....                            | <b>59</b>  |
| Elementy planu operacyjnego .....                                  | 60         |
| Elementy siły operacyjnej .....                                    | 66         |
| Podsumowanie .....                                                 | 71         |
| <b>ROZDZIAŁ III</b>                                                |            |
| <b>REALIA TAKTYCZNE 1918 ROKU</b> .....                            | <b>73</b>  |
| Problem taktyczny .....                                            | 73         |
| Ogień i manewrowanie .....                                         | 74         |
| Wojna pozycyjna .....                                              | 80         |
| Technologia .....                                                  | 83         |
| Artyleria i gazy bojowe .....                                      | 84         |
| Faza niewystarczalności, r. 1914 .....                             | 85         |
| Faza eksperymentowania i rozbudowy, r. 1915 .....                  | 86         |
| Faza niszczenia, 1916-1917 .....                                   | 90         |
| Faza neutralizacji, 1917-1918 .....                                | 91         |
| Potęga powietrzna .....                                            | 95         |
| Czołgi .....                                                       | 97         |
| Dowodzenie, kontrola i łączność .....                              | 99         |
| Zdolność bojowa Niemców .....                                      | 103        |
| Niemiecka taktyka obrony .....                                     | 106        |
| Niemiecka taktyka ofensywna .....                                  | 109        |
| <b>ROZDZIAŁ IV</b>                                                 |            |
| <b>RZECZYWISTOŚĆ STRATEGICZNA</b> .....                            | <b>113</b> |
| Niemieckie koncepcje strategii .....                               | 114        |
| Ludendorff a strategia .....                                       | 116        |
| Zmiany niemieckich celów wojennych .....                           | 119        |
| Ogólna sytuacja strategiczna Niemiec w I wojnie światowej .....    | 121        |
| Upośledzenie geopolityczne Niemiec .....                           | 121        |
| Nieograniczona wojna podwodna i marynarka niemiecka .....          | 122        |
| Konflikt na tle militarno-politycznym w przywództwie Niemiec ..... | 126        |
| Sytuacja strategiczna Niemiec w r. 1918 .....                      | 128        |
| Sytuacja w przestrzeni powietrznej .....                           | 128        |
| Broń, amunicja i wyposażenie .....                                 | 130        |

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Transport .....               | 130 |
| Zasoby ludzkie Niemiec .....  | 136 |
| Zasoby ludzkie Aliantów ..... | 140 |
| Niemieckie tyły .....         | 141 |
| Sytuacja na wschodzie .....   | 143 |
| Decyzja o ataku .....         | 143 |

## ROZDZIAŁ V

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| DECYZJA OPERACYJNA,<br>11 LISTOPADA 1917-21 STYCZNIA 1918 ..... | 149 |
| Proces decyzyjny .....                                          | 149 |
| Konferencja w Mons .....                                        | 149 |
| Konferencja w Kreuznach .....                                   | 161 |
| Konferencja w Avesnes .....                                     | 163 |
| Ocena: czy BEF stanowił właściwy cel? .....                     | 165 |

## ROZDZIAŁ VI

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| OPERACJE MICHAEL I MARS,<br>21 MARCA-5 KWIETNIA 1918 ..... | 169 |
| Plany (21 stycznia-20 marca) .....                         | 169 |
| Przygotowania .....                                        | 182 |
| Główne przygotowania .....                                 | 182 |
| Bezpieczeństwo, zaskoczenie oraz dezinformacja .....       | 183 |
| Przygotowanie artyleryjskie .....                          | 185 |
| Przygotowania do działań lotnictwa .....                   | 189 |
| Zaopatrzenie i transport .....                             | 190 |
| Szkolenie, organizacja i sprzęt .....                      | 192 |
| Rozpoznanie i wywiad .....                                 | 193 |
| Działania Aliantów .....                                   | 193 |
| <i>Ordre de bataille</i> Niemców .....                     | 195 |
| <i>Ordre de bataille</i> Brytyjczyków .....                | 200 |
| Wykonanie (20 marca-5 kwietnia) .....                      | 200 |
| Ocena .....                                                | 228 |
| Wyniki .....                                               | 228 |
| Nadmierny nacisk na poziom taktyczny .....                 | 230 |

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| Niepowodzenie w nadaniu większego ciężaru głównemu atakowi | 230 |
| Jedność dowodzenia                                         | 233 |
| Artyleria                                                  | 234 |
| Stan armii niemieckiej w r. 1918                           | 236 |
| Cel operacyjny                                             | 237 |
| Decyzje: dzień 21 marca                                    | 239 |
| Decyzje: dzień 23 marca                                    | 239 |
| Decyzje: dzień 26 marca                                    | 239 |
| Decyzje: dzień 28 marca                                    | 240 |
| Decyzje: dzień 30 marca                                    | 241 |
| Reakcje Aliantów                                           | 242 |
| Alternatywy                                                | 242 |

## ROZDZIAŁ VII

|                                                                  |            |
|------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>OPERACJA GEORGETTE, 9-29 KWIETNIA 1918 R.</b>                 | <b>245</b> |
| Plany (10 listopada 1917-18 kwietnia 1918)                       | 245        |
| Przygotowania                                                    | 254        |
| Działania Aliantów                                               | 255        |
| <i>Ordre de bataille</i> Niemców                                 | 257        |
| <i>Ordre de bataille</i> Aliantów                                | 259        |
| Wykonanie (9-29 kwietnia)                                        | 260        |
| Ocena                                                            | 276        |
| Wyniki                                                           | 276        |
| Czas przygotowania i siły                                        | 276        |
| Manewrowość dywizji przeznaczonych do Operacji Georgette         | 277        |
| Niepowodzenie w nadaniu odpowiedniego ciężaru głównemu wysiłkowi | 278        |
| Cel operacyjny                                                   | 280        |
| Decyzje: dzień 12 kwietnia                                       | 281        |
| Decyzje: dzień 14 kwietnia                                       | 281        |
| Decyzja w dniach 19-20 kwietnia                                  | 281        |
| Decyzje: dzień 25 kwietnia                                       | 282        |
| Reakcje Aliantów                                                 | 282        |
| Inne możliwości                                                  | 283        |

**ROZDZIAŁ VIII****OPERACJE BLÜCHER, GOERZ I YORCK,****27 MAJA-5 CZERWCA 1918 R. . . . . 285****Plany (13 kwietnia-26 maja) . . . . . 285****Przygotowania . . . . . 293**    **Bezpieczeństwo, zaskoczenie i dezinformacja . . . . . 293**    **Przygotowania artylerii i sił lotniczych . . . . . 294**    **Zaopatrzenie i transport . . . . . 295**    **Działania Aliantów . . . . . 295**    *Ordre de bataille* Niemców . . . . . 296    *Ordre de bataille* Aliantów . . . . . 298**Wykonanie (27 maja-5 czerwca) . . . . . 298****Ocena . . . . . 312**    **Wyniki . . . . . 312**    **Kierowanie walką . . . . . 313**    **Siły i rezerwy . . . . . 313**    **Logistyka . . . . . 315**    **Decyzje: dzień 28 maja . . . . . 316**    **Decyzje: dzień 30 maja . . . . . 316**    **Decyzje: dzień 31 maja . . . . . 317**    **Decyzje: dzień 1 czerwca . . . . . 318**    **Reakcje Aliantów . . . . . 318**    **Inne możliwości . . . . . 319****ROZDZIAŁ IX****OPERACJE GNEISENAU I HAMMERSCHLAG,****9-15 CZERWCA 1918 R. . . . . 321****Plany (31 marca-14 czerwca) . . . . . 321****Przygotowania . . . . . 326**    *Ordre de bataille* Niemców . . . . . 328    *Ordre de bataille* Aliantów . . . . . 328**Wykonanie (9-15 czerwca) . . . . . 330****Ocena . . . . . 334**    **Wyniki . . . . . 334**

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Cel .....                            | 334 |
| Artyleria .....                      | 335 |
| Decyzje: dzień 10 i 12 czerwca ..... | 336 |
| Reakcje Aliantów .....               | 336 |
| Inne możliwości .....                | 336 |

## ROZDZIAŁ X

### OPERACJA MARNESCHUTZ-REIMS,

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| 15 LIPCA-3 SIERPNIA 1918 R. .... | 339 |
|----------------------------------|-----|

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Plany (5 czerwca-14 lipca) ..... | 339 |
|----------------------------------|-----|

|                     |     |
|---------------------|-----|
| Przygotowania ..... | 348 |
|---------------------|-----|

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| Bezpieczeństwo, zaskoczenie i dezinformacja ..... | 349 |
|---------------------------------------------------|-----|

|                                                |     |
|------------------------------------------------|-----|
| Przygotowanie artylerii i sił lotniczych ..... | 350 |
|------------------------------------------------|-----|

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| Organizacja, wyposażenie i szkolenie ..... | 351 |
|--------------------------------------------|-----|

|                          |     |
|--------------------------|-----|
| Działania Aliantów ..... | 352 |
|--------------------------|-----|

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| <i>Ordre de bataille</i> Niemców ..... | 353 |
|----------------------------------------|-----|

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| <i>Ordre de bataille</i> Aliantów ..... | 356 |
|-----------------------------------------|-----|

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Wykonanie (15 lipca-3 sierpnia) ..... | 357 |
|---------------------------------------|-----|

|             |     |
|-------------|-----|
| Ocena ..... | 371 |
|-------------|-----|

|              |     |
|--------------|-----|
| Wyniki ..... | 371 |
|--------------|-----|

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| Przewidywalność niemieckiej taktyki ..... | 371 |
|-------------------------------------------|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| Reakcja Aliantów ..... | 373 |
|------------------------|-----|

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| Niepowodzenie Niemców w przewidzeniu alianckiego kontrataku ..... | 374 |
|-------------------------------------------------------------------|-----|

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Stan jednostek niemieckich ..... | 376 |
|----------------------------------|-----|

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| Wyjście poza pierwotne cele ..... | 378 |
|-----------------------------------|-----|

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Decyzje: dzień 15 lipca ..... | 378 |
|-------------------------------|-----|

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Decyzje: dzień 19 lipca ..... | 379 |
|-------------------------------|-----|

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| Inne możliwości ..... | 379 |
|-----------------------|-----|

## ROZDZIAŁ XI

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| OPERACJE HAGEN I KURFÜRST ..... | 381 |
|---------------------------------|-----|

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| Plany (9 kwietnia-13 lipca) ..... | 381 |
|-----------------------------------|-----|

|                     |     |
|---------------------|-----|
| Przygotowania ..... | 401 |
|---------------------|-----|

|                                                                                         |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Siły</b> .....                                                                       | <b>401</b> |
| <b>Przygotowanie artylerii i sił lotniczych</b> .....                                   | <b>401</b> |
| <b>Przerzuty sił</b> .....                                                              | <b>403</b> |
| <b><i>Ordre de bataille</i> Niemców</b> .....                                           | <b>407</b> |
| <b><i>Ordre de bataille</i> Aliantów</b> .....                                          | <b>409</b> |
| <b>Decyzja o rezygnacji z ofensywy (15 lipca-6 sierpnia)</b> .....                      | <b>410</b> |
| <b>Ocena</b> .....                                                                      | <b>416</b> |
| <b>Cel</b> .....                                                                        | <b>416</b> |
| <b>Wyjście poza pierwotne cele</b> .....                                                | <b>418</b> |
| <b>Decyzje: dzień 18 lipca</b> .....                                                    | <b>419</b> |
| <b>Decyzje: dzień 20 lipca</b> .....                                                    | <b>419</b> |
| <b>Inne możliwości</b> .....                                                            | <b>419</b> |
| <br><b>ROZDZIAŁ XII</b>                                                                 |            |
| <b>WNIOSKI</b> .....                                                                    | <b>421</b> |
| <b>Brak powiązania między działaniami na poziomie operacyjnym i strategicznym</b> ..... | <b>422</b> |
| <b>Brak powiązania między działaniami na poziomie operacyjnym i taktycznym</b> .....    | <b>423</b> |
| <b>Oceny planu operacyjnego i inne możliwości</b> .....                                 | <b>425</b> |
| <b>Środek ciężkości</b> .....                                                           | <b>426</b> |
| <b>Decydujące punkty</b> .....                                                          | <b>429</b> |
| <b>Punkt kulminacyjny</b> .....                                                         | <b>430</b> |
| <b>Kierunki operacyjne</b> .....                                                        | <b>431</b> |
| <b>Głębokość</b> .....                                                                  | <b>433</b> |
| <b>Wybór czasu, tempo oraz ustalanie kolejności</b> .....                               | <b>434</b> |
| <b>Zasięg</b> .....                                                                     | <b>436</b> |
| <b>Wpływ wydarzeń roku 1918</b> .....                                                   | <b>437</b> |
| <b>Kilka końcowych spostrzeżeń na temat dowodzenia na najwyższym szczeblu</b> .....     | <b>439</b> |
| <br><b>BIBLIOGRAFIA</b> .....                                                           | <b>445</b> |
| <b>INDEKS NAZWISK I NAZW</b> .....                                                      | <b>463</b> |